

SZOCIÁLIS ÉS EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS AZ IDŐK FORGATAGÁBAN

Konferencia Révkomáromban

2017. szeptember 27–28.

A fenti címmel rendezte meg hetedik Colloquia Comaromiensia Historicorum Archivariorumque nevű szakszimpóziumát a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltár Komáromi Fiókleveletára. A konferenciára szeptember 27-én és 28-án Révkomáromban, a Duna Menti Múzeumban került sor.

Az ezúttal az egészségügyi- és a szociális ellátás története körü épült tematikával meghirdetett szakmai tanácskozás a hagyományokhoz híven két napos volt, a rendezvény első napján a magyar nyelvű, a második napján pedig a szlovák nyelvű előadásblokkra került sor. Az esemény megnyitásként a Nyitrai Állami Levéltár igazgatója *Peter Keresztes*, illetve a Komáromi Fiókleveletár vezetője *Olga Kasalová* köszöntötte a megjelenteket.

A konferencián elsőként *Dancsecz Mónika*, az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltárának igazgatója kapott szót, aki a Győr vármegyét sújtó 1831. évi kolerajárvány időszakába kalauzolta a hallgatóságot. Megtudhattuk, hogy az 1831. június 13-án Magyarországon is megjelenő betegség megfékezése érdekében milyen egészségügyi intézkedéseket tettek hazánkban és főként Győr vármegyében. Ezek közül kiemelte a teljhatalmú kolerabiztos, gróf Zichy Ferraris kinevezését, a záróvonalak meghúzását és a veszteglőintézetek felállítását.

Szintén a győri levéltár képviselőjében lépett pulpitusra *Áldozó István* igazgatóhelyettes, aki az I. világháborút követő spanyolnátha járvány (1918–1920) hatásait ismertette Győr vármegyére vonatkozóan. A szóban forgó területet az influenzajárvány második hulláma érte el, a legnagyobb pusztítást Ásvány és Ráró települések szenvedték el, 35 halálos áldozattal. A rendelkezésre álló adatok alapján bebizonyosodott, hogy a hasonló járványokkal ellentétben a spanyolnátha nemcsak a csecsemők és az idősek, hanem a középkorosztály körében is nagyszámú áldozatot szedett. A kutatást folytatni szeretnék, a terv az, hogy az egész vármegyére vonatkozóan és települési bontásban összegyűjtsék a halálos áldozatok számát.

Az MNL Gy-M-S Megye Győri Levéltárának Mosonmagyaróvári Fiókleveletárából érkezett *Beregszászi Balázs*, aki a Moson vármegyei Karolina Kórház alapítását és működésének első időszakát mutatta be a hallgatóságnak. A mai viszonyok között nehezen elképzelhető, de a szóban forgó kórház megalapítása több évtizeden át tartott, ugyanis már az 1820-as években megtették az első lépéseket ennek érdekében, de a betegek számára az azévi felszentelés után csak 1865. június 19-én nyílt meg. Nyilvános jellegét pedig csak 1903-ban nyerte el, és lett hivatalosan is közkórház.

Tóth Marcell László, a Széchenyi István Egyetem PhD hallgatója a győri kórház történetéről tartott előadást. Történelmi kitekintése az 1200-as évek első győri ispotályának első írásos emlékeitől indult, majd a kórház 168 évvel ezelőtti alapításán és a két világháború viszontagságain keresztül elvezetett egészen napjainkig: a Petz Aladár Me-

gyei Oktató Kórház mára a régió legjelentősebb egészségügyi intézményeként ismerik. Az előadás során megismerhettük a névadót, valamint édesapját, Petz Lajost is, az intézmény igazgatóiként mindketten sokat tettek a kórházért és a városért.

Pokornyi Gábor, a komáromi Klapka György Múzeum történésze a szőnyi Selye János Kórház történetéről beszélt. Megtudtuk, hogy a huszadik század elején épült Solymosy-Gyürky kastély a grófi család lakhelyéből hogyan vált később kórházzá, és hogyan jutott el odáig, hogy 1992-ben felvette a komáromi kötődésű világhírű stressz-kutató Selye János nevét. A kórház napjainkra valamelyest veszített jelentőségéből, hiszen jelenleg a szülészeti és a sebészeti osztály sem üzemel.

A konferencia magyar nyelvű blokkjának utolsó előadása *Galo Vilmos* nevéhez fűződik. A Gútán és Győrben is tanárként dolgozó történész Komárom református szociális intézményeinek 1918 és 1948 közötti történetébe engedett betekintést. Megtudhattuk, hogy az egyházi tanítás (elesettek, rászoruló, betegek megsegítése) szellemében a református felekezet támogatásával a két háború között református öregek elhelyezésére szolgáló szegényház, adományokból fenntartott árvaház, valamint szociális segítséget és lelki támaszt egyaránt nyújtó diakónus is működött a térségben.

A konferencia második napján szlovák nyelven zajlott a szakmai program. Elsőként *Vladimír Segeš* lépett a pulpitusra, a Nagyszombati Szent Cirill és Metód Egyetem Hadtudományi Intézetének munkatársa a 18. századi Habsburg katonák egészségügyi és szociális gondozásáról beszélt.

Ezután a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének képviselőjében *Ingrid Kušniráková* következett, aki a 18. századi Magyarország szociális gondozásának formáit tárta a hallgatóság elé, különös figyelmet szentelve Mária Terézia és II. József rendelkezéseinek és azok gyakorlati végrehajtásának.

Ugyanabból az intézményből érkező kollégája, *Daniela Kodaková* előadásában a nemesség, az egyház és a nemzeti mozgalom tagjainak szociális gondoskodása, valamint a rászoruló gyermekek és fiatal tanulók támogatása terén nyújtott szociális tevékenysége került terítékre. Az előadó főként az 1848 előtti és utáni évekre fókuszált, szabadságharc és a szabadságharc leverését követő rendeletek számos kihívást hoztak.

Szintén a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének színeiben kapott szót *Peter Macho*, aki a szlovák árvák atyjaként ismert Bujna Martin életútját mutatta be. A Bakabányán tevékenykedő evangélikus pap az egyik úttörője volt az árvaelátás intézményesítésének, ezt szervezési és újságírói tevékenységével egyaránt elősegítette.

Kollégája, *Branislav Geschwandtner* előadásában Madva Ferenc gyógmódjait ismertette. A divékrudnói pap neve ismert volt az Osztrák–Magyar Monarchia határain kívül is, ráadásul az általa alkotott és használt receptek jelentős része máig fennmaradt.

Milan Šišmiš a vegetáriánusok múltját, jelenét és jövőjét járta körbe. A Szlovák Nemzeti Könyvtár Nemzeti Bibliográfiai Intézetének munkatársa a vegetarianizmus elterjedését és az életben való használatát mutatta be Európa, azon belül is főként Magyarország és Szlovákia lakosságának kapcsán.

Az eseményt szervező és lebonyolító levéltár képviselőjében *Lukáš Paluga* mutatta be a szegények és a komáromi ispotályok 18. századi helyzetét. Előadásából megtudtuk, hogy a korabeli dokumentumok először a 17. században említenek ispotályt Komáromban, az 1700-as évek elejére azonban már két ilyen intézmény is működött a